

Anja Riitta Lahikainen, Tampereen yliopisto, ssanla@uta.fi

Millainen lapsuus, sellainen tulevaisuus

Objektiivinen ja subjektiivinen hyvinvointi

- resurssikeskeisiä objektiivisia hyvinvointi-indikaattoreita tärkeämpiä ovat subjektiivisen hyvinvoinnin indikaattorit
- koska lapsuuden kokemukset muodostavat perustan tulevalle elämälle/ sosiaalisen alkupääoman/ perinnön, jota muokataan ja hyödynnetään myöhemmin eri elämän alueilla työssä ja perheessä
- ilmenee mm. ontologisena/ perusturvallisuutena (mm. Giddens)

Lasten hyvinvointivajeiden tunnistamisen vaikeudet arjessa

- epätyypillinen oirehdinta/piilottaminen
- yhdessäoloajan vähäisyys
- oireiden kontekstisidonnaisuus
- aikuisten oman mielenrauhan säilyttämisen tärkeys

Hyvinvointitutkimuksen vaikeus

- käsitteen epämääräisyys
- poikkitieteellisyys
- näkökulman tarkentaminen, laaja-alaisuus/tehokkuus
- Subjekttiivisen hyvinvoinnin luonne; ilmiöt eivät ole aina lineaarisia, kumulatiivisia eivätkä yhteismitallisia

Turvattomuus yhteinen nimittäjä hyvinvointivajeille

- Tunnetaan kun koetaan ylivoimaa tai mahtavuutta ympäristön tai ulkomaailman taholta
- koetaan tilanteessa jossa omat keinot eivät riitä käsittelemään sitä mitä kohdataan
- elämän ennakoitavuuden ja hallinnan puutetta
- jäännöskokemus, jota yleensä pyritään välttämään

Turvattomuuden ilmeneminen

- huoli, huolestuneisuus huolen kantaminen, vastuu
- pelot, valpastuminen, toimintavalmius, paniikki
- psykosomaattiset oireet
- lamaantumisen, apatia, elämänhalun menetys, itsemurha

Lasten turvattomuus on laajaa ja alitunnistettua

■ lapsilla on enemmän huolia

■ pelkoja

■ unihäiriöitä

■ ja muita oireita

kuin vanhemmat/opettajat raportoivat
(tutkimuksissa)

Lasten turvattomuuden aiheita vanhempien mukaan

5-6 vuotiaitten läheisiin ihmissuhteisiin liittyvät tapahtumat ja ihmissuhteisiin liittyvä turvattomuus vanhempien mukaan vuosina 1993 ja 2003 (%)

	1993 ¹		2003	
	Tapahtuma	Turvattomuus	Tapahtuma	Turvattomuus
Tärkeän suhteen katkeaminen	11	55	15	41
Läheisen päihteiden käyttö	16	23	9	11
Läheisen vakava sairaus	25	42	21	27
Läheisen kuolema	28	54	22	37
Omien vanhempien ristiriidat		54	45	44
Vanhempien avio-/avoero	10	30	16	24
Läheisen väkivaltaisuus	8	35	5	15
Riidat vanhempien kanssa	10	55	9	49
N	(240)		(297)	

¹ Lähde: Kirmanen & Vornanen & Lahikainen & Kraav & Niemelä 1995, 109.

Mielikuviin liittyvän turvattomuuden kasvu Suomessa ja Virossa

Taulukko 2 Mielikuviin liittyvät pelot 5–6-vuotiailla lapsilla Suomessa ja Virossa vuosina 1993 / 1994 ja 2002 / 2003.

	Suomi 1993	Suomi 2003	Sig. Suomi	Viro 1994	Viro 2002	Sig. Viro
Televisio-ohjelmat	55,6 %	58,3 %	0,308	39,0 %	70,3 %	0,000
Painajais- unet	66,0 %	56,5 %	0,000	5,0 %	63,8 %	0,000
Sota, aseet, väkivalta	2,8 %	12,0 %	0,020	7,0 %	8,8 %	0,384
Mielikuvitus- olennot	23,6 %	50,0 %	0,000	41,0 %	56,1 %	0,004
	n=106	n=108		n=100	n=91	

Jussin pelottava painajainen

- L: No et siin on sellaset Bionicle (...) robotit, joita mä oon ostanut niin ee...sitten ne tuhoais..ne tuhoaisi maailmaa.
- H: Ne on tullu noista sun leluista, noista sun Lego-leluista.
- L: Ei, ei..ne on näitä (näyttää lelujaan).
- H: Ahaa, joo. Mitä ne sitten tekee, tuhooko ne vai mitä ne siinä unessa tekee?
- L: No ne tuhosi koko maapallon ja niitten kädet on aseet.
- H: Mitäs ne niillä käsillä tekee?
- L: Tuhoaa. Mä, mä, mä oon keksinyt yhden. Mä voin tuoda sen tänne. (lähtee hakemaan leluaan)... Tässä.
- H: Ai sellasia. Ohhoh! Noistako tulee sun uniin?
- L: Joo.
- H: No, kylläpä on. Mitäs ne sitten tekee? Mitä siinä sitten tapahtuu jos ne yrittää niillä käsillä tuhota sitä maapalloa?
- L: No se maapallo menee rikki ja ne pääsee kuuhun.

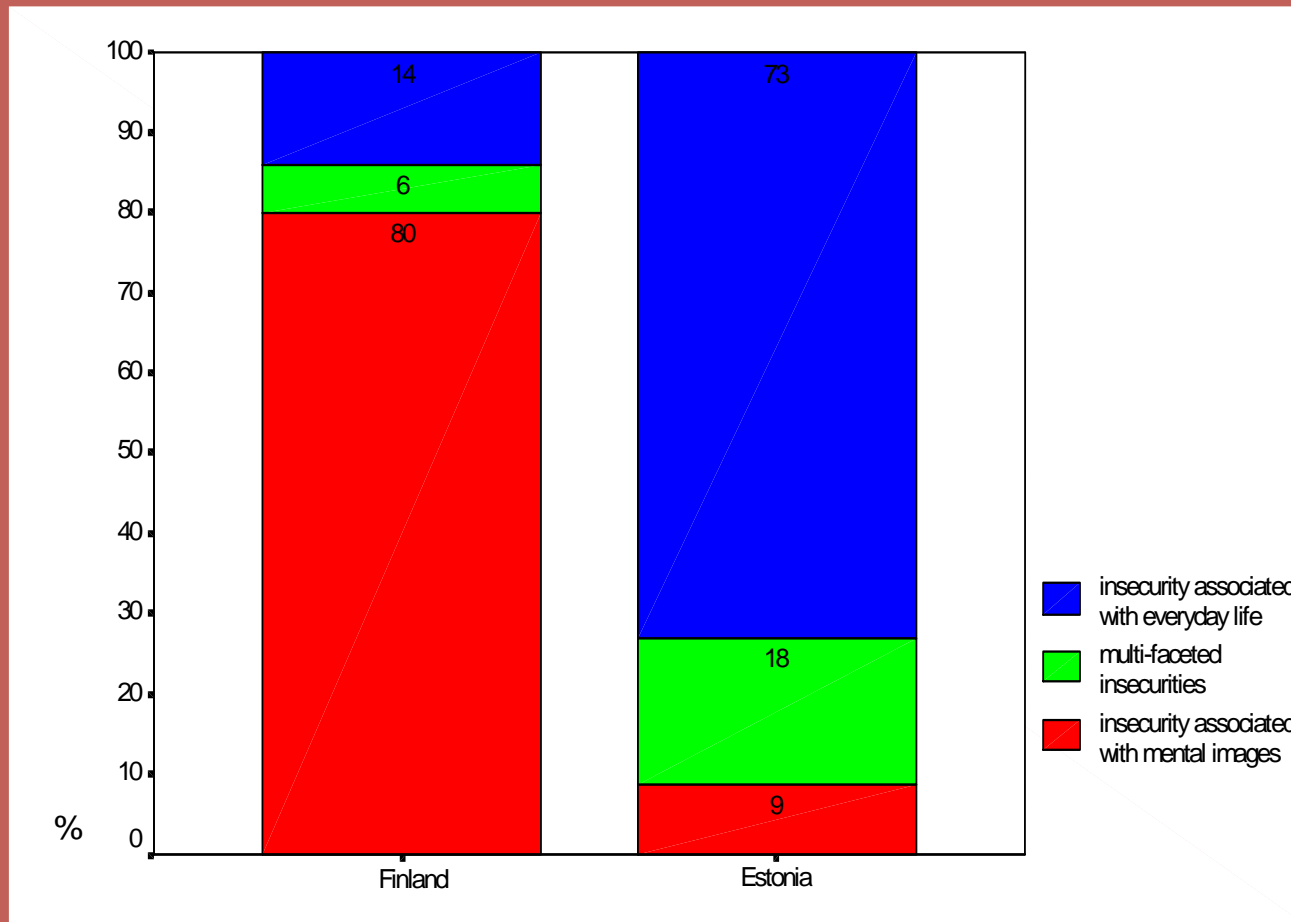

Lasten media-altistus

- tv kaikilla, kaksi tai useampia laitteita 65%
- tv auki n 4 tuntia päivässä
- tv auki lasten hereillä ollessa noin 3 tuntia päivässä
- lapset katsovat televisiota noin 2 tuntia päivässä
- lapset ovat passiivisesti altistuneita ohjelmille yli tunnin päivässä
- sen lisäksi tulevat aika videoiden kanssa/tietokoneen kanssa

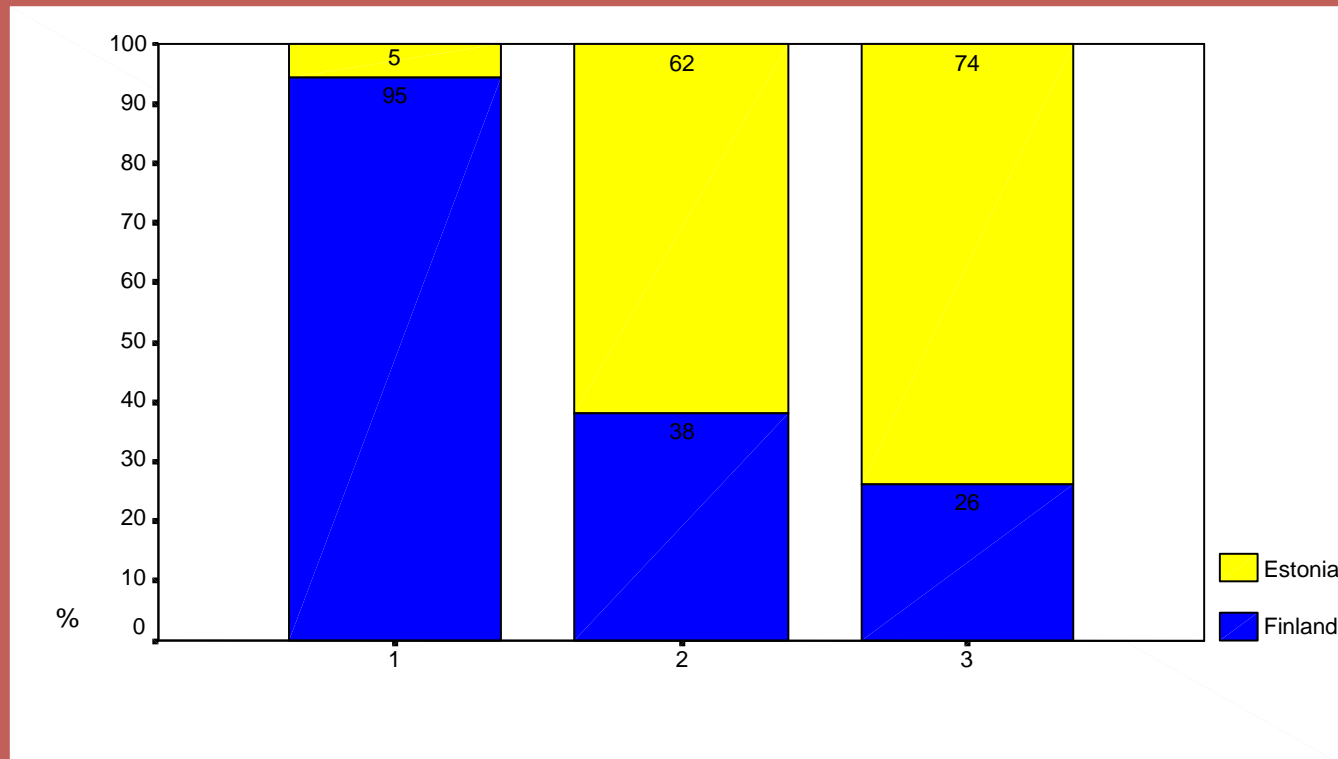
Distribution of groups of insecurity of 5-6-year-old children in Finland and in Estonia (child interview)

anja riitta lahikainen

Distribution of nationalities in groups of insecurity among 5-6-year olds (child-interview)

- 1 insecurities associated with mental images
- 2 multi-facetted insecurities
- 3 insecurities associated with everyday life

anja riitta lahikainen

Lasten subjektiivinen hyvinvointi ja perhepolitiikka

- Lapset (nuoret) tarvitsevat suojelua liiallisilta turvattomuusuhkilta niissä konteksteissa ja silloin kuin he niitä kohtaavat
- Lapset (nuoret) ottavat vastaan suojelua niiltä henkilöiltä joihin he luottavat
- Lapset tarvitsevat suojelua silloin kuin uhkia esiintyy (subjektiivisen eikä objektiivisen aikataulunsa mukaan)

Lapsi- ja perhepolitiikan kohteet uhkien torjunta

- vanhempien uupumus
- aikapula
- köyhyys
- sairaus
- ristiriidat
- lasten liialliseen yksin/keskenään oloon liittyvät uhkat (median, tv:n, internetin kautta välittyvät kaupalliset uhkat)
- lasten fyysisen ympäristön turvattomuus

Kommentteja ja suosituksia

- Ministeriöiden välisen yhteistyön lisääminen (STM, OPM, TVM, LVM, YM, OM)
- Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja uhkien torjunnan tarve on jatkuvaa, kohteiltaan muuttuvaa, ja sen takia sen tulee olla joustavasti organisoitua

Millainen lapsuus, sellainen tulevaisuus

anja riitta lahikainen

